

PAUL DESJARDIN DE RÉGLA

Mερίστην βεβαίως παρέχομεν ὑπηρεσίαν εἰς τὸν φιλολογικὸν ἡμῶν κόσμον, γράφοντες μονογραφίαν τοῦ διακεκριμένου γαλλοῦ συγγραφέως κ. Paul Desjardin de Réglā, γνωστοῦ ἐν τῇ φιλολογικῇ τῆς Ἑσπερίας κόσμῳ ὑπὸ τὸ ὄνομα Paul de Réglā, ὄνομα πασίγνωστον καὶ ἀγαπητόν.

Ὁ Paul de Réglā, γεννηθεὶς ἐν Ἀλγερίᾳ, διήλθε μέγα μέρος τοῦ βίου του ἐν τῇ Ἀνατολῇ, ταῖς Ἑνωμέναις Πολιτείαις καὶ τῇ Λονδίῳ. Ἀληθὴς ὢν κοσμοπολίτης καὶ ὑπέροχον κατέχων θέσιν ἐν τῇ ἀριστοκρατικῇ τῆς Γαλλίας τάξει, συνέχων δηλαδὴ ἐν ἑαυτῷ τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ γένους, ἔχει οὐδὲν ἤττον εἰς μέγαν βαθμὸν ἀνεπτυγμένα τὰ πατριωτικὰ συναισθήματα καὶ εἰς τὰς δεινὰς τῆς Γαλλίας περιστάσεις διεκρίθη διὰ τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας, ἃς προσήνεγκε τῇ πατρίδι του. Χαρακτήρος ἀνεξαρτήτου καὶ ἰπποτικῆς φύσεως, ὑπεστήριξε ἀείποτε τὰ δίκαια τῶν καταπιεζομένων καὶ ἐκηρύχθη πάντοτε πρόμαχος τῶν ἀπολεσθεισῶν ἢ ὡς τοιούτων θεωρουμένων ὑποθέσεων· τούτου τρανὸν μαρτύριον πρόκειται ὁ ὑπὲρ τοῦ Σουλτάνου Μουράτ, τοῦ δεσμοῦ του τοῦ Τσιραγάν, ἐνθους αὐτοῦ ἀγών.

Ὡς ἐπιστήμων, ὡς ἱατρός εἰς οὐδεμίαν σχολὴν, εἰς οὐδεμίαν μερίδα προσεχώρησεν· τούναντίον δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ πρόδρομος τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀδήλου ὑπνωτισμοῦ, τοῦ τοσοῦτον ἤδη διαδοθέντος· ἐνθυμοῦνται ἀκόμη ἐν Παρισίοις, ὡς ἐνθυμοῦνται βεβαίως ὅλοι οἱ ἐπιστήμονες, οἱ τὰς προόδους τοῦ ὑπνωτισμοῦ ἐν τῇ ἱατρικῇ ἐπιστήμῃ ἀκολουθοῦντες, τὰ ἐκπληκτικὰ αὐτοῦ μαγνητιστικὰ καὶ ὑπνωτικὰ πειράματα, περὶ ὧν μέγας ἐγένετο λόγος ἐν τῇ ἐπιστημονικῇ τῆς Ἑσπερίας κόσμῳ κατὰ τὰ ἔτη 1868, 1869 καὶ 1870. Ἐπίατρος τοῦ 58ου συντάγματος τῆς γαλλικῆς ἐθνοφρουρᾶς κατὰ τὸν γαλλογερομανικὸν πόλεμον, παρευρέθη εἰς τὰς μεγάλας παρὰ τοὺς Παρισίους μάχας. Παραιτηθεὶς ἐπὶ τῆς Κομμούνας, ἀνεχώρησε τῆς Γαλλίας μικρὸν μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ στρατοῦ τῶν Βερσαλλιωῶν. Τὰ φοβερὰ τότε γεγονότα καὶ αἱ λυμαινόμεναι τὴν γαλλικὴν πολιτείαν κομματικαὶ διαπάλαι, δεινὸν κατήνεγκον τραῦμα εἰς τὴν πλήρη ἀκραιφνοῦς πατριωτισμοῦ καρδίαν του καὶ τὸν ἀπεμάκρυνον διὰ παντὸς τῆς πολιτικῆς, πρὸς ἣν οἱ

πολλοί φίλοι του τὸν ἔσυρον, ὡς μεγάλας δυνάμενον νὰ παράσχη τῇ Γαλλίᾳ ὑπηρεσίας.

Ἐκτοτε ὁ Paul de Réglā ἐπεδόθη ὀλοφύχως εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς μελέτας του, μακρὰς καὶ ἐπιπόνους ἀναλαμβάνων ἐπιστημονικὰς περιοδοεῖας. Ἐκτός δ' ἱατρικῶν τινῶν συγγραμμάτων, ἃ μεγάλην ἐνεποίησαν ἐντύπωσιν διὰ τὴν ἀκρίβειαν μεθ' ἧς πραγματεύεται τὰ ἐν αὐτοῖς θέματα, ἔγραψε καὶ ἱστορικὰς καὶ φιλοσοφικὰς πραγματείας, ἀναδειξάσας αὐτὸν ὡς ἓνα τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς Γαλλίας συγγραφέων.

Καὶ ἱστορικαὶ μὲν εἰσὶν αἱ «La Turquie officielle» καὶ «Les Bas-fonds de Constantinople», ἐν αἷς δι' ἱστορικοῦ ὄλως κύρους καὶ ἀκριβεστάτων περιγραφῶν λόγος γίνεταί περὶ Τουρκίας τῆς ἐπισήμου, περὶ τῆς Τουρκίας δηλαδὴ τῆς ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς ἔνδυμα παρουσιαζομένης, καὶ περὶ τῆς Τουρκίας τῆς ἀνεπισήμου, τῆς ὑποχθονίου, τῆς ὑπὸ τὸ ἐξωτερικὸν ἔνδυμα κρυπτομένης. Ἡ Τουρκία τοῦτ' ἐστὶν ἐξετάζεται ὅποια εἶναι ἐξωτερικῶς, ὑπὸ τὴν φαινομένην αὐτῆς ἐπιφάνειαν, καὶ ὅποια εἶναι ἐσωτερικῶς ὑπὸ τὴν λανθάνουσαν αὐτῆς ὄψιν καὶ ἀντιφασιν.

Ἡ πολιτικὴ, ὁ βίος, τὰ ἦθη καὶ τὰ ἔθιμα τῶν ἀπαρτιζόντων τὸ σύνολον τῆς Ὀθωμανικῆς Πολιτείας, περιγραφόμενα ἀκριβῶς, καθιστῶσι τὰ ἔργα ταῦτα μεγίστης ἱστορικῆς ἀξίας· αἱ ζωηραὶ εἰκόνες τῶν ἐλληνίδων γυναικῶν, τῶν ὀθωμανίδων, τῶν ἀρμενισσῶν, τῶν Ἰουδαίων, τῶν ἱερεῶν τῆς Σαπφουῆς, τῶν χασισοσοτῶν κτλ., τεχνηέντως παρεμβαλλόμεναι, διδοῦσι σπουδαιότεραν ἱστορικὴν ἀξίαν εἰς ταῦτα, καὶ τέλος αἱ πολλὰ καὶ ποικίλαι περιγραφαί, αἱ ἀμερόληπτοι τοῦ ψυχολόγου συγγραφέως κρίσεις καὶ παρατηρήσεις, συμπληροῦσαι τὴν διττὴν, ὑπὸ τὰς δύο ὄψεις τῆς, μελέτην τῆς Τουρκίας, παρέχουσι διὰ τῶν «Turquie officielle» καὶ «Bas-fonds Constantinople» ἔργα ἐξόχου ἱστορικῆς ἀξίας.

Φιλοσοφικαὶ δὲ ἢ μᾶλλον φιλοσοφικοῖς ἱστορικαὶ εἰσὶν ὁ «Jésus de Nazareth» καὶ ἡ «Théologie Musulmane.—El ktab des lois secrètes de l'amour», ἔργα ὑπὸ μεγάλης στεφθέντα ἐπιτυχίας.

Καὶ ἡ μὲν «Jésus de Nazareth» εἶναι ἔργον ἐξόχως ἐπιστημονικόν, ἀναπτύσσον καὶ περιγράφον, ἐν ὠραταῖς γραμμαῖς, τὰ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀποδεικνύον δ' ὅποια ἔδει καὶ ὅποια πρέπει νὰ ἦναι ἡ ὀφειλομένη λατρεία τῷ Σωτῆρι· πραγματεύεται μετὰ τῆς διακρινούσης αὐτὸν ἐμβριθείας τὰς ὑψίστας ἠθικὰς καὶ φιλοσοφικὰς ἀρχὰς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἀποδεικνύει, ὅτι διὰ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ καὶ μόνον εἶναι ἐφικτὴ ἡ ἐπίτευξις τοῦ ἠθικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ὕλικοῦ ἀγαθοῦ.

Ὅ,τι δ' εἶναι ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ σπουδαιότερον καὶ ὑψηλότερον, εἶναι ἢ κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Μώρου, τοῦ Καμπανέλλα, ἰδανικὴ πολιτεία τοῦ Paul de Régla, βασιζομένη ἐπὶ τῆς φιλοσοφίας τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἐξ αὐτοῦ ἀρουομένη τὰς ἀρχάς της. Ἡ ἰδανικὴ αὕτη πολιτεία τοῦ Régla φέρουσα τὸ ὄνομα Ἰησουϊσμός (Jésu-nisme), ὡς ἐδραζομένη ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, κατέστη τὸ θέμα μεγάλων φιλοσοφικῶν μελετῶν, καὶ ὁ φιλολογικὸς τῆς Ἑσπερίας κόσμος ἀπεθαύμασεν ἐν αὐτῇ ἔργον μεγίστης φιλοσοφικῆς καὶ ἐπιστημονικῆς ἀξίας.

Ἡ δὲ «Théologie Musulmane, El Ktab des lois secrètes de l'amour» ἀφορῶσα εἰς τὸ οὐσιωδέστερον τῆς Ὀθωμανικῆς θρησκείας ζήτημα τῶν σχέσεων τῶν δύο φύλων καὶ καθορίζουσα τὰς ἀρχάς, καθ' ἃς ἡ τοῦ Μωάμεθ θρησκεία ἐννοεῖ τὴν ὑπαρξιν καὶ σύστασιν τῆς οἰκογενείας, τῆς πρωτογενοῦς ταύτης τῆς πολιτείας ἐκφάνσεως, εἶναι ἔργον σπουδαῖον καὶ ἀπαραίτητον εἰς πάντα, καὶ ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἀσχολουμένους περὶ τὴν κοινωνιολογίαν καὶ τὴν συγκριτικὴν θεολογίαν.

Τὸ ποικίλον ὅμως τῆς ὕλης, ὁ βίος τῶν χαρμελίων, τὸ πλῆθος τῶν ἐν αὐτῇ ἐπεισοδίων, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τῶν ὀθωμανῶν καὶ ὀθωμανίδων, καὶ τέλος τὰ σχόλια τοῦ συγγραφέως, γνωρίζοντος νὰ συνδυάζῃ τὸ σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον μετὰ τοῦ εὐτραπέλου καὶ ζωηροῦ, καθιστῶσιν αὐτὸ καὶ τερπνὸν ἅμα ἀνάγνωσμα μεγίστου ἐνδιαφέροντος καὶ ἀδιαπτώτου ψυχαγωγίας.

Ἄπαντα τὰ ἔργα τοῦ Paul de Régla, μεγάλης τυχόντα διαδόσεως διὰ τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ πολλὰς ἀριθμοῦντα ἐκδόσεις, μετεφράσθησαν ἤδη ἐν Ἀγγλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Ῥωσίᾳ καὶ Γερμανίᾳ.

Περὶ δὲ τῆς ἰδανικῆς αὐτοῦ πολιτείας, τοῦ Ἰησουϊσμοῦ, μέγας ἐγένετο λόγος καὶ κρίνεται ὡς ἡ ἐπιτυχέστερα καὶ ἡ ἐπὶ ἀληθεστέρων βάσεων ἐδραζομένη, πρὸς δὲ καὶ ἡ ὀλιγωτέρας ἠθικὰς οὐτοπίας περικελίουσα. Κατὰ ταύτην ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἐπαναστάτης ἀρχῶν, ἐν ὅλῃ τῇ ὑψηλοτέρᾳ τῆς λέξεως ἐννοίᾳ, ἐπαναστάτης θεῖος ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ἐν τῇ θρησκείᾳ.

Ἐὰν δὲ κατέκρινε τοὺς Φαρισαίους, κατέκρινεν αὐτοὺς οὐχὶ μόνον διότι τὴν τῶν προγόνων πίστιν ὑποκατέστησαν δι' ἀνωφελοῦς καὶ ἀήθους ἐξωτερικῆς λατρείας, διὰ πομπωδῶν ἐξωτερικῶν προσποιήσεων, ἀλλὰ κυρίως καὶ πρώτιστα, διότι οὗτοι ἀντιπροσωπεύουσι τὴν συντηρητικὴν ἐν τῇ προόδῳ μερίδα, τὴν μερίδα τὴν ἀντιτασσομένην κατὰ πάσης προσπάθειας τεινούσης εἰς κοινωνικὴν μεταρρύθμισιν. Εἰς τὰς ὑπο-

κριτικὰς ἐκδηλώσεις τῆς ἐξωτερικῆς λατρείας ἀντιτάσσει τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἐνδόμυχον προσευχὴν, εἰς τὴν ἱεραρχίαν τῶν ἀρχαίων θεσμῶν τὴν κοινοκτημοσύνην, τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τῶν Ἑσσαίων ἰουδαίων.

Ὁ Ἰησοῦς θέτων τὰς βάσεις τῆς πολιτείας του ἔδωκεν εἰς τὴν γυναῖκα τὸ ἀρχικὸν αὐτῆς γόητρον, οὗ ὁ μωσαϊκὸς νόμος τὴν ἀπεστέρει ἐν μέρει. Ἡ γυνή, οὐχὶ ἡ δούλη τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἡ σύντροφος καὶ ὁμοία του, ἢ μετ' αὐτοῦ ἀποτελοῦσα ἄρμονικὸν ὄλον ἐνὸς σώματος καὶ μιᾶς ψυχῆς, ταυτοχρόνως μετ' αὐτοῦ παθαινομένη καὶ συναισθανομένη, εἶναι μία τῶν πρωτίστων ἢ μᾶλλον ἢ πρώτη καὶ κυριώτερα βάσις τῆς πολιτείας ταύτης, διότι ἡ γυνή, ἥς τὴν φύσιν ὁ θεὸς παρεσκεύασεν ἐπὶ τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα καὶ εἰς ἣν θεόθεν ἀνετέθη ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος τοῦ διαπλάττειν καὶ διατηρεῖν, ἦτοι ὁ οἰκογενειακὸς βίος μετὰ τῆς οἰκιακῆς ἀγωγῆς, πρέπει νὰ ἔχη, κατὰ τὸν Ἰησοῦν, τὰ αὐτὰ μετὰ τοῦ ἀνδρός πολιτικὰ δικαίωματα, ὧν ἐμμέσως, τρόπον τινά, θ' ἀπολαύη, συσκευασμένη καὶ δίδουσα τὴν γνώμην τῆς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐνασχίσεως τῶν ὑπὸ τοῦ ἀνδρός κεκτημένων δικαιωμάτων, ἃ, ὡς ἐκ τοῦ ἐνιαίου τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναικὸς βίου, καὶ εἰς αὐτὴν ἀνήκουσιν.

Ἡ δὲ οἰκογένεια, ἥς ἡ γυνή ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα, διὰ τὸν ἀπλοῦστατον λόγον ὅτι ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος προηγεῖται τοῦ ἐξωτερικοῦ καὶ διότι αἱ ἐξωτερικαὶ ἐκδηλώσεις καὶ δράσεις προϋποθέτουσιν πρότερον ἐσωτερικὰς τοιαύτας, ὀφειλομένας εἰς τὴν γυναῖκα, ἅτε εἰς τὰ ἔνδον ἔργα καὶ ἐπιμελήματα τετραμμένην, εἶναι ὁ μικρόκοσμος, ἢ συνοπτικὴ οὕτως εἰπεῖν, περίληψις τοῦ κοινωνικοῦ μικροκόσμου.

Ἐπὶ τῆς γυναικὸς καὶ τῆς οἰκογενείας ἐν συνόλῳ, κατὰ τὴν κατὰ Χριστὸν διάπλασιν, ἐδράζεται ἡ πολιτεία τοῦ Paul de Réglā, περὶ ἥς ἀρκούμεθα εἰς τὰνωτέρω μόνον, ὡς μὴ ὑπάρχοντος ἰκανοῦ χώρου πρὸς λεπτομερῆ μελέτην. Προσθέτομεν μόνον, ὅτι οἱ ἀρχηγοὶ τῆς οἰκογενείας, ἀντιπροσωπεύοντες ἐν τῇ πολιτείᾳ ἐκάστην οἰκογένειαν, ἀποτελοῦσι τὸν πυρῆνα τῆς ἐν τῇ ἰδανικῇ ταύτῃ πολιτείᾳ κοινότητος· αἱ κοινότητες τὰς ἐπαρχίας καὶ αἱ ἐπαρχίαι τοὺς νομοὺς ἢ διαμερίσματα, οἱ δὲ ἀρχηγοὶ οἰκογενειῶν, οἱ κατὰ νομοὺς ἐκλεγόμενοι, θ' ἀποτελέσωσι τὴν κεντρικὴν ἐξουσίαν, τὴν Βουλὴν.

Ταῦτα ἐν συνόψει περὶ τοῦ Paul Desjardin de Réglā, ἐπιφυλασόμενοι λεπτομερέστερον νὰ ποιήσωμεν μνησίαν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἔργων του, ἐν προεισαγωγῇ μεταφράσεως ἔργου του, προσεχῶς ὑφ' ἡμῶν ἐκδοθησομένου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΣΚΑΛΙΕΡΗΣ

Paul Desjardin de Réglé